

"Jeste li vi normalni?" – detabuizacija psihičkih bolesti u Hrvatskoj (dio prvi)

Autor **Plamenko Cvitić** - Monday, August 26, 2024, 15:49

Psihičko zdravlje i psihičke bolesti i danas su jedan od najvećih tabua u svakom društvu, pa tako i u Hrvatskoj. Stigmatizacija, osuđivanje, izoliranje, marginalizacija i predrasude dodatni su i često vrlo težak teret osobi koja se već bori s nekom od psihičkih bolesti. Upravo zato o mnogim se psihičkim bolestima često šuti, osobe koje boluju pate od srama i skrivaju svoje probleme, a opće neznanje jača stigmatizaciju i predrasude. Većina medija o takvim temama progovara rijetko, a i onda vrlo oprezno i zapravo potpuno neinformativno. U svoju obranu, mnogi će kolege novinari kazati da su psihičke bolesti stvar privatnosti pojedinca, medicinsko osoblje će se skrivati iza zidova povjerljivosti i medicinske etike, pa je količina korisnih informacija počesto slaba ili ravna nuli. Štoviše, bizarna je činjenica da je u mnogim medijima moguće saznati niz informacija o nečijoj slomljenoj nozi, pa čak i o pobačaju, ali o psihičkim bolestima uvijek se piše šturo i uvijeno.

Ipak, psihičke bolesti su svuda oko nas. Njihova specifičnost leži u neporecivoj istini da one utječu ne samo na osobe koje boluju, nego i na druge ljude: bolesnikovu obitelj, prijatelje, kolege s posla a u nekim slučajevima i na mnogo više pojedinaca.

Evo da navedemo tri kratka primjera: nedavno je u jednoj Facebook grupi namijenjenoj traženju posla jedna osoba upitala ima li u Hrvatskoj poslodavac koji zapošljava psihički bolesne osobe. Daljnja rasprava otvorila je Pandorinu kutiju neznanja, predrasuda i nerazumijevanja. Naravno da neke psihičke bolesti definitivno onemogućuju bolesnu osobu da bude radno sposobna, no isto tako niz je onih koje nisu zapreka radnim obavezama, no zahtijevaju dodatan trud bolesne osobe

ili jednostavno – razumijevanje unutar radne zajednice. Dakako, tu je i etičko, medicinsko i pravno pitanje smiju li odnosno trebaju li kolege na poslu uopće znati da njihov suradnik boluje od neke psihičke bolesti.

Primjer drugi: prije nekoliko mjeseci jedan hrvatski novinar završio je na bolovanju zbog psihičkog oboljenja. Njegov nadređeni, direktor velike medijske kuće osobno je telefonom zvao novinarovog liječnika i raspitivao se o njegovoj bolesti. A to je, očekivano, preraslo u prvorazredni skandal o kojem mnogi mediji dosad nisu objavili ni retka. Nevezano uz psihičke bolesti, sve su česti i slučajevi u kojima poslodavac želi stati na kraj čuvenim lažnim bolovanjima, pa je i mogućnost legalne provjere opravdanosti bolovanja tema o kojoj se u javnosti gotovo i ne govori, ali o njima bruje neke poslovne i poduzetničke grupe na Facebooku.

Primjer treći: ovisnosti novog doba – kockanje, Internet, pornografija, kompulzivna kupovina – neprestano se reklamiraju u mnogim medijima i zahvaćaju sve više društvenih skupina uključujući i one najranjivije – mlade. Posebno su zabrinjavajuće brojke vezane uz kockanje. Nedavno je dr.sc. Davor Bodor, voditelj Dневnih bolnica za ovisnosti u sklopu Klinike za psihijatriju Sveti Ivan u Zagrebu, istaknuo da danas u Hrvatskoj imamo od 40 do 50 tisuća ovisnika o kockanju. Po medicinskoj struci, kriterije ovisnosti o kockanju zadovoljava otprilike 2 posto odrasle populacije u Hrvatskoj, što je negdje oko 40.000 ljudi. To su ljudi s ozbiljnim problemima vezanim uz kockanje, no dodatni alarm je podatak da još otprilike 10 posto odrasle populacije, odnosno oko 200.000 naših sugrađana ima neki vid problema u kontekstu gubitka kontrole, pretjeranog trošenja novca i slično. Posebno su zastrašujuće činjenice da iz godine u godinu značajno rastu trendovi maloljetničkog kockanja, ali i kaznenih djela koje se mogu povezati s kockanjem. Primjerice, bilo je nekoliko slučajeva da osoba koja je u nekoj tvrtki zadužena za financije 'posudi', točnije pronevjeri novac tvrtke za svoju kockarsku ovisnost. I tu se onda javlja jasno pitanje: možemo li pretjerano kockanje doista tretirati kao psihičku bolest i ima li, primjerice, vlasnik tvrtke pravo na informaciju da njegov zaposlenik koji ima pristup financijama tvrtke ima i problem ovisnosti o kockanju?

U konačnici, u Hrvatskoj je tabu i priznati ili saznati da netko iz ovog ili onog razloga ide kod psihologa ili psihijatra. Tabu je i medijski tretman psihički bolesnih osoba. O svim tim temama progovoriti ćemo u ovoj seriji članaka.

Ovaj novinarski projekt ostvaren je u okviru financijske potpore novinarskim radovima Agencije za elektroničke medije.

Plamenko Cvitić

<http://plamenko-cvitic.from.hr>

